Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriö
Teollisuusneuvos Juhani Tirkkonen, energiaosasto

Lausunto

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN ASIANTUNTIJAKUULEMINEN 8.5.2024

Asia: Asia: VNS 2/2024 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025-2028

Työ- ja elinkeinoministeriön ympäristövaliokunnalle esille nostamia näkökohtia

Valtioneuvoston on antanut julkisen talouden suunnitelman vuosille 2025—2028. Työ- ja elinkeinoministeriö haluaa nostaa eduskunnan ympäristövaliokunnalle esille seuraavia näkökohtia.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

Työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan määrärahojen kokonaistaso on 3,6 mrd. euroa v. 2025 laskien 2,4 mrd. euroon v. 2028. Muutos johtuu pääosin elpymis- ja palautumisohjelman rahoituksen päättymisestä. Määrärahoissa on huomioitu myös hallitusohjelman mukaiset toimet. Kehyskauden lopussa hallinnon määrärahojen osuus koko pääluokasta on 27 %, uudistumisen ja vähähiilisyyden 43 %, työllisyyden ja yrittäjyyden 17 %, yritysten erityisrahoituksen 7 % sekä kotoutumisen ja kansainvälisen osaamisen 6 %.

Hallinnon määrärahat laskevat kehyskaudella 709 milj. eurosta 645 milj. euroon. Uudistumisen ja vähähiilisyyden määrärahat ovat 1,5 mrd. euroa v. 2025 ja laskevat 1,0 mrd. euroon v. 2028. Määrärahatarvetta vähentävät elpymis- ja palautumisohjelman päättymisen lisäksi mm. energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuen päättyminen v. 2026 sekä uusiutuvan energian tuotantotuen väheneminen. Toisaalta T&K-rahoituksen lisääminen nostaa määrärahatasoa. Valtion tutkimus- ja kehittämismenoja nostetaan asteittain 1,2 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuoteen 2030 mennessä.

Energiatuen valtuus on Orpon hallitusohjelmassa sovitun mukaisesti 14,1 milj. euroa vuosina 2025—2028. Uusiutuvan energian tuotantotuen arviomäärärahan taso on 291 milj. euroa v. 2025 alentuen 155 milj. euroon v. 2028 tuulivoiman tukijärjestelmän piiristä poistuvasta kapasiteetista johtuen.

Valtionhallinnon toimintamenoihin kohdistuvat säästöt tekevät haasteelliseksi selviytyä EU:sta ja kansallisesta lainsäädännöstä tulevien velvoitteiden toimeenpanosta. Velvoitteet joudutaan hoitaminen pääsääntöisesti nykyisten määrärahojen puitteissa. Erityisen paljon lisätehtäviä on tullut ns. FF-55 ilmasto- ja energiapaketista. Lisätehtävien osalta joudutaan

ministeriön taholta jatkossa aina miettimään mistä nykyisistä tehtävistä luovutaan tai tehtävien tuottavuutta lisätään uusien tehtävien vastapainoksi.

Kasvupaketti

Hallitus on hallitusohjelmassa määriteltyjen investointien ohella 16.4.2024 päättänyt samanaikaisesti julkisen talouden suunnitelman kanssa uusista kasvutoimista, joilla pyritään kääntämään heikentynyttä kasvu- ja investointinäkymää. Näitä ovat esimerkiksi suurten puhtaan siirtymän investointien verohyvityksen käyttöönotto. Määräaikainen verohyvitys osoitetaan suurille nollapäästötalouteen vieville teollisille investoinneille (esim. fossiilivapaa teräs, akku- ja vetyteollisuus). Valmisteltavan verohyvityksen tavoitteena on saada sähköä hyödyntäviä mittaluokaltaan suuria teollisia investointeja liikkeelle ja samalla tukea puhtaan siirtymän teollisuuden ekosysteemin rakentumista Suomeen. Alustavasti verohyvitys olisi 20 % investoinnin summasta kuitenkin enintään 150 miljoonaa euroa hanketta kohden. Verohyvitys myönnettäisiin 31.12.2025 loppuun mennessä investointipäätöksen tehneille uusille hankkeille.

Osana kasvupakettia hallitus myös vahvistaa valtion pääomasijoitusyhtiön Tesi-konsernin mahdollisuuksia edistää investointeja allokoimalla sille valtion sijoitusomaisuutta uudelleen yhteensä 300 milj. eurolla suoria sijoituksia varten. Tarkoituksena on, että 300 miljoonan lisäpanos vivuttaa yksityistä riskirahaa siten, että synnytetään yhteensä kolminkertainen investointimäärä. Tuottavuuskasvua tuetaan myös mm. T&K-rahoituslain mukaisilla lisäpanostuksilla tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Valtio on valmiudessa pääomittamaan sähkön kantaverkon ja uuden vedyn siirtoverkon rakentamista (Fingrid, Gasgrid) siten, että energiaintensiivisen teollisuuden puhtaan siirtymän hankkeet eivät jäisi verkoista kiinni.

Suomessa otetaan käyttöön EU-sääntelyn mukainen liikenteen, kiinteistöt ja eräät muut alat kattava erillinen päästökauppa vuonna 2027. Uuden päästökaupan käyttöönotto tarkoittaa merkittävää päästöjen hinnoittelua, joka tuloutuu osin valtiolle ja osin EU:lle päästöoikeuksien huutokauppatuloina. Osa EU:n tuloista kanavoidaan Suomen ilmastotoimiin liittyviin välineisiin Euroopan sosiaalirahaston kautta.